

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Keskkonnaministeeriumile

Teie: 23.04.2020 nr 1-4/20/1793

Meie: 22.05.2020 nr 1-5/20/2710

Looduskaitseseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust

Täname võimaluse eest kaasa rääkida Looduskaitseseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ettevalmistuses. Algatused kehtestada kaitsealadel pesitsusrahu ja seada lageraielankidele 5 hektari suuruse pindalapiirang on kiiduväärsed. Et metsandus-, jahindus- ja looduskaitse regulatsioone veel keskkonnasõbralikumaks muuta, teeme eelnõu täiendamiseks järgmised ettepanekud:

1) LKS § 14 täiendada lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Loomastiku kaitseks nende sigimisperioodil on pindalaliselt kaitse alla võetud kaitstavatel loodusobjektidel metsa raie keelatud ajavahemikul 15. märtsist kuni 31. augustini, välja arvatud § 17 sätestatud kaitstaval loodusobjektil vajalike tegevuste läbi viimiseks”

2) Paragrahvi 55 täiendatakse lõikega 6² järgmises sõnastuses:

„(6²) Looduslikult esinevate lindude pesade ja munade hävitamise ja kahjustamise ning pesitsemise ja poegade üleskasvatamise aegse häirimise vähendamise eesmärgil on metsa raie keelatud ajavahemikul 15. aprillist kuni 15. juulini, välja arvatud käesoleva seaduse § 14 lõikes 7 sätestatud juhul.

3) MS § 29 lõike 11 punkt 3 sõnastada järgmiselt:

„3) käesoleva lõike punktis 2 nimetamata kasvukohatüüpides raielank olla suurem kui viis hektarit;”

4) LKS § 14 lõiget 6 muuta ja sõnastada järgmiselt: „(6) Kaitstaval loodusobjektile lubatud raiete tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.“

5) LKS § 37 lõiget 2 muuta ja sõnastada järgmiselt: „(2) Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Ranna piiranguvööndis on keelatud lageraie. Kalda piiranguvööndis ei tohi lageraielangi pindala olla suurem kui kaks hektarit, välja arvatud maaparandussüsteemi eesvoolu veekaitsevööndis maaparandushoiutööde tegemisel. Ranna ja kalda piiranguvööndis lubatud raiete tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.“

6) Seaduse lisa muuta ja sõnastada järgmiselt:

„Looduskaitse seadus

Lisa

Raie tingimused kaitstaval loodusobjektidel ning ranna ja kalda piiranguvööndis

1. Kaitstaval loodusobjektidel ning ranna ja kalda piiranguvööndis lubatud raiega ei tohi viia puistu esimese rinde täiust madalamale kui 30%. Raie käigus peab säilitama puistu suurimad ja vanimad puud, samuti kuivanud püstiseisvaid puud. Raie järel peab raielangile jätma üle 20-sentimeetrise diameetriga lamapuitu kogumahuga vähemalt 15 tihumeetrit ühe hektari kohta.

2. Käesoleva lisa punkti 1 ei kohaldata juhul kui tegu on käesoleva seaduse paragrahvis 17 nimetatud vajaliku tegevusega.

3. Pärast valikraiet ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala (m²/ha) olla väiksem kui:

Puistu	Boniteediklass						
	1A	1	2	3	4	5	5A
Okaspuu- ja kõvalehtpuupuistud	26	24	22	20	18	16	14
Pehmelehtpuu puistud	22	20	18	16	14	12	10 ^a

7) LKS § 14 lõiget 1 täiendada punktiga 12 järgmises sõnastuses:

(12) teha olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutöid.

8) LKS § 77 täiendada järgmistes punktides:

“(5) I kategooria kaitsealuse liigi isendi: 1) ebaseaduslikul hävitamisel, elujõuetuseni vigastamisel või ebaseaduslikul loodusest eemaldamisel arvestatakse keskkonnakahju 960–7000 eurot isendi kohta; 2) kahjustamisel arvestatakse keskkonnakahju 160–3500 eurot isendi kohta.

(6) II kategooria kaitsealuse liigi isendi: 1) ebaseadusliku hävitamise, elujõuetuseni vigastamise või ebaseadusliku loodusest eemaldamise korral arvestatakse keskkonnakahju 640–3500 eurot isendi või 32,0–350 eurot isendi massi iga grammi kohta; 2) kahjustamise korral arvestatakse keskkonnakahju 60–1500 eurot isendi või 13,0–150 eurot isendi massi iga grammi kohta.

(7) III kategooria kaitsealuse liigi isendi: 1) ebaseadusliku hävitamise, elujõuetuseni vigastamise või ebaseadusliku loodusest eemaldamise korral arvestatakse keskkonnakahju

320–1500 eurot isendi või 13,0–150 eurot isendi massi iga grammi kohta; 2) kahjustamise korral arvestatakse keskkonnakahju 60–700 eurot isendi või 6,4–70 eurot isendi massi iga grammi kohta.”

9) Mitte muuta eelnõuga LKS § 16 kehtetuks lõikeid 2-3.

10) Mitte muuta LKS § 30 lõike 4 punkti 6.

11) LKSi § 61 lisada lõige: „Looma tekitatud kahjustusi ei hüvitata, kui kahjustuste ennetusega on kaasnenud kahjustava loomaliigi isendite hukkumine.”

12) MS § 29 lisada lõige: „siirdesoo, madal soo, mustika-kõdusoo, jänesekapsa-kõdusoo, lodu ja raba kasvukohatüübis on lageraie tegemine keelatud“.

13) Täiendada LKSi § 31 uue lõikega: „Piiranguvööndis on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.“

Jahiseaduse muudatus

Eesti Jahimeeste Seltsi juhatus on 2018. aastal teinud Keskkonnaministeeriumile (kiri registreeritud 15.10.2018 nr 15-5/18/6669) järgmised ettepanekud linnujahi regulatsioonide täiendamiseks:

1) Karmistada karistusi elektrooniliste peibutusvahendite kasutamise osas.

2) Defineerida külalisjahtide korraldaja mõiste ja vastutus ning kaaluda litsentseerimist.

3) Luua võimalus jahipiirkonna kasutajale jahipidamisalase kontrolliõiguse andmiseks omas piirkonnas.

Leiame, et need täiendused on vajalikud ja palume need lisada.

Muudatusettepanekute selgitused

Muudatusettepanek nr 1

Kaitstavad alad peavad tagama eelkõige kaitsealuste ja ohustatud liikide soodsa seisundi, samas mõjutavad kevadsuvised raied negatiivselt kõikide kaitstavate linnuliikide seisundit, samuti kaitstavaid imetajaid, taimestikku, seenestikku jne. Seejuures peab arvestama, et kaitstavad ja ohustatud liigid on keskmisest häirimistundlikumad ja neile avaldab raietega kaasnev häirimine ka suuremat mõju. Raietega häirimine võib kaasa tuua kaitstavate liikide kaitsealadelt peletamise, mis omakorda nõuab kaitstavate alade pidevat laiendamist. Märkimist väärib ka kevadsuviste raiete sobimatus kaitstavate alade küllastuse seisukohast. Ajaline raiekeeld kattub intensiivseima kaitsealade külustusperioodiga ja aitab nii vältida ka metsa- ja turismimajanduse omavahelist konflikti. Ajaperiood 15.03-31.08 katab põhiosa kaitstavate linnuliikide pesitsusperioodidest. Peale muudatust on raietega kaasnevast häirimisest jätkuvalt ohustatud eelkõige mitmed väikesearvulised või haruldased l

kaitsekategooria liigid. Selliste liikide populatsioonid on aga põhjalikult jälgitavad ja see võimaldab teadaolevates pesitsuspaikades rakendada vajaduspõhist ajalist raiepiirangut.

Muudatuse mõjusid metsaomanikele võib pidada väheulatuslikeks. Raieid, mis on kaitstavatel loodusobjektidel lubatud, on võimalik teha ka väljaspool kevadsuvist perioodi. RMK kogemus alates aastast 2003 on näidanud, et raieid oskuslikult planeerides on võimalik säilitada ja suurendada raiemahte ka juhul, kui kevadsuviseid raieid vältida kõikides (mitte vaid kaitsealustes) metsades.

Muudatusettepanek nr 2

Eesti metsade haudelinnustiku seisund halveneb^{1,2}. Langeva arvukusega asurkondade puhul on esimene ülesanne vähendada inimtegevusest põhjustatud negatiivseid mõjusid. Kui eesmärk on asurkonna arvukuse säilitamine, ei saa inimtegevusest põhjustatud lindude suremus olla suurem kui seda suudab kompenseerida loodusliku suremuse vähenemine või sigimisedukuse suurenemine. Kuna metsade haudelinnustiku arvukus langeb, on alus eeldada, et asurkonnad ei suuda tasakaalustada ka kevadsuvistest raietest põhjustatud sigimisedukuse langust.

Metsalindude täiendava suremuse vähendamiseks on kõige lihtsamini rakendatav meede üldise kevadsuvise raierahu järgimine kõigis metsades. Kaitstavatel aladel peab raierahu olema pikem (looduskaitseaduse § 14 lõikega 7 kavandatav muudatus), et tagada võimalikult paljude kaitstavate linnuliikide pesitsusaegne kaitse. Tavaliste linnuliikide kahjustamise oluliseks vähendamiseks on otstarbekas pidada raierahu kõigis metsades. Piirangu periood on lühem kui kaitstavatel aladel, kuid ka see tagab pesitsusaegse kaitse valdavale osale metsades pesitsevatest linnuliikidest. Tänapäevane praktika, kus kaitsealuste liikide elupaikades saab raiet reguleerida ja piirata ka metsateatise menetlemisel, seades muuhulgas piiranguid näiteks raie ajale, ei kaitse tavalisi, kaitse all mitte olevaid linnuliike. Looduskaitseaduse § 55 lõike 6¹ piisavusest linnustiku kaitseks pesitsusaegsete raiete eest on arvamuse andnud õiguskantsler (07.06.2019 kiri nr 7-4/190856/1902927), kes leidis, et metsateatise menetlemisel tuleb Keskkonnaametil tagada, et raiet lubades järgitaks LKS § 55 lõike 6¹ nõudeid. Õiguskantsler järeldas, et täitevvõim ei saa raietööde kavandamisel jätta arvestamata LKS § 55 lõiget 6¹ ja hindamata raiete mõju lindude pesitsusrahule ning panna kogu vastutuse tööde tegijale. Õiguskantsleri arvamuses sisaldub selge viide, et Keskkonnaamet peab metsateatise menetlemisel hakkama hindama nende vastavust looduskaitseaduse § 55 lõike 6¹ nõuetele. Samas tähendab see väga suurt halduskoormuse tõusu, mille tulemus ei saa ikkagi olla viidatud lõike täitmine, vaid linnustikule avaldatava mõju mõningane vähendamine, näiteks kui arvestatakse haudelinnustiku asustustihedusi erinevates metsatüüpides ja raieviiside negatiivse mõju erinevat suurust³. Seetõttu on proportsionaalne kehtestada looduskaitseaduse eraldi lõikena üldise raierahu kohustus alates 15. aprillist kuni 15. juulini. See on sarnaselt õiguskantsleri pakutud metsateatise mõju hindamisega mitte ideaalne (kuna paljud liigid alustavad pesitsemist enne 15. aprilli ja paljud ei lõpeta 15. juuliks), vaid looduskaitse ja metsade majandamise huvi proportsionaalselt arvesse võttev regulatsioon, mis samas väldib suurt halduskoormuse tõusu.

Muudatusettepanek nr 3

Muudatus, millega vähendatakse osade kasvukohatüübi metsades lageraielangi pindala osaliselt 7 hektari pealt 5 hektarini, on tunnustamist vääriv. Muudatuse mõju on aga tagasihoidlik, kui säilib võimalus suuremate eralduste tervikuna raiumiseks. Üle 5 hektari suuruseid metsaeraldusi on meil ligikaudu 300 000 hektarit. 2013. a metsaseaduse muudatusega kaotati raielangi suuruse piirang suurematel eraldustel, millega kaasnes selge suurte metsaeralduste osakaalu kasv. Seega soosib eralduse põhiselt suurte lankide lubamine metsakorraldusega manipuleerimist. Kehtestatud piirist suurematel aladel raiete tegemine ei ole kuidagi põhjendatav metsamajanduslikust ega ökoloogilisest vaatest. Suuremate lankide raiega kaasneb süvenev uuenemise probleem, raiega hävitatakse suurel alal kogu sobiv elupaik ja elustikul puudub võimalus säilinud elupaika ümber kolida. Palume loobuda eelnõukohase muudatuse täiendist „välja arvatud juhul, kui nimetatud raielank jääb ühe metsaeraldise piiresse.“ Väited väikeste lankide korral tekkiva elupaikade killustumise süvenemise kohta ei vasta tõele. Meie loo- ja nõmmemetsad, kus on lubatud vaid väikesed raielangid, on kordades vähem killustunud kui muud majandusmetsad, sama kehtib ka kaitsealade piiranguvööndite kohta. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku täiendavalt kaaluda lageraielangi suuruse üldist piirangut, mis rahuldab üldsuse ootust ja toob kaasa raieintensiivsuse säästliku majanduse piiresse vähenemise.

Muudatusettepanekud nr 4-6

Käesolevad ettepanekud oleme esitanud Keskkonnaministeeriumile ka varasemalt (Eesti Keskkonnaühenduste Koja poolt Keskkonnaministeeriumile saadetud kiri nr 1-5/2183). Vajadus ettepanekus toodud muudatuste järgi kerkis viimase suurema Metsaseaduse muutmise eelnõu (396 SE) arutelude käigus, kus ilmsenid LKSi puudustest tulenevad probleemid. Metsaseaduse kui üldregulatsiooni muutmise ei tohi õigusloome hea tava kohaselt kaasneda looduskaitseaduse ja selle alamaktide automaatne muutmine. Täna valitseb samas olukord, kus looduskaitseaduses ning selle alusel kehtestatud kaitse-eeskirjades kasutatakse metsaseaduse mõisteparaati, sh raieliikide osas, ilma oluliste täiendavate tingimuste seadmiseta. See tähendab, et metsaseaduse ja selle alamaktide muutmise korral muudetakse ühtlasi korraga sadade kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda. Metsamajandamise reeglite leevendamisel võib see tekitada olukorra, kus kaitstavate loodusobjektide kaitsekord ei ole enam kooskõlas tegeliku kaitsevajadusega ja ei võimalda enam ala väärtuste soodsat seisundit tagada. Vastavaid mõjusid on aga normitehnika eeskirja nõuetele vastaval viisil äärmiselt raske, kui mitte võimatu hinnata. Ühtlasi takistab nimetatud probleem väljaspool kaitstavaid loodusobjekte asuvate majandusmetsade reeglite vajaduspõhist muutmist.

Eelviidatud metsaseaduse valik- ja turberaiet puudutavate muudatuste arutelul jõuti ministri ja huvigruppidega ühise arusaamiseni, et kaitstavate alade (kaitstavad loodusobjektid, ranna ja kalda piiranguvööndid) puhul on vajalik teha mitmeid erandeid ja edaspidi on kõigi huvides majandusmetsades ja looduskaitsealade piirangutega metsades kehtiva regulatsiooni senisest selgem lahus hoidmine. Probleemi igakülgseks ja püsivaks lahenduseks pakkusime juba 2017. aastal välja ülaltoodud looduskaitseaduse muudatused, millega sätestatakse minimaalne täpsustatud kaitsekord kaitstavates

metsades. Vastavasisuliste piirangute olemasolu looduskaitseseaduses tagab olukorra, kus üldiste metsamajandamist puudutavate piirangute leevendamine ei too automaatselt kaasa kaitstavate metsade väärtuste olulist kahjustamist.

Ühtlasi märgime, et metsaseaduse muudatustega on juba varem toimunud kaitsealustes metsades olulisi metsamajanduslikke leevendusi, mille mõju on jäänud kaitseväärtuste põhiselt analüüsimata ja mille tõttu ei ole kaitstavates metsades enam kõikjal tagatud piisav kaitsekord. Kaitstavates metsades metsaseaduse ja selle alamaktidega leevendatud kaitsekorraga jätkamine ei taga loodusväärtuste piisavat kaitset. Olemasoleva olukorra kestmine takistab elurikkuse hoidmiseks seatud eesmärkide saavutamist ja Eesti rahvusvaheliste kohustuste täitmist.

Meie poolt ette pandud looduskaitseseaduse muudatuste näol ei ole kindlasti tegemist kõigi võimalike nõuetega, mis võiksid tagada kaitstavates metsades piisava kaitsekorra, sõltumata metsaseaduse senistest ning tulevastest muudatustest, vaid nn miinimumpaketiga muudatustest, mis on eelkirjeldatud probleemi lahendamiseks hädavajalikud. Hea meelega oleme valmis ministeeriumi ning erinevate huvirühmade ning teadlastega arutama, millised täiendavad piirangud võiksid aidata luua kaitstavate metsade tegelikele kaitsevajadustele vastava õigusliku režiimi.

Ääremärkuse korras tasub välja tuua, et lisaks metsaseaduse muutmisega kaasnenud muudatustele on kaitstavate metsade kaitsekorra planeerimisel kaitse-eeskirjades tehtud leevendusi, mille otsene põhjus oli sel hetkel kehtinud ebasobiv regulatsioon metsaseaduses. Näiteks takistas kaitstavates metsades püsimeetsamajanduse rakendamist osade raietüüpide keelamine paljude metsatüüpide puhul. Seetõttu on tegelikku kaitsevajadust vajalikul määral arvestamata lubatud kaitsekorra uuendamisel lageraiet kui ainsat sel ajal metsaseadusega lubatud uuendusraie võtet. Viimase metsaseaduse muudatusega kadusid ära metsatüübist sõltuvad piirangud püsimeetsandusele ja kaitseväärtusi kahjustav lageraie ei ole enam kaitstavates metsades kuidagi põhjendatav. Seetõttu oleks kohane üle vaadata ka vastavad kaitse-eeskirjad ning nendes sätestatud piirangud.

Viimaste põhimõttelisemat laadi metsaseaduse muudatustega viidi LKS-sse lisana erisused raietingimustes kaitstaval loodusobjektidel ning ranna ja kalda piiranguvööndis. Sisuliselt oli eesmärgiks säilitada neil aladel varasema metsamajandamise eeskirja kohaselt kehtinud piirangud teatud raieliikidele. Samas on kehtestatud erisused mittetäielikud, reguleerides ainult valik- ja vaid ühe turberaie alaliigi (aegjärkse raie) tingimusi, samuti on seaduse lisas jäetud reguleerimata elurikkust oluliselt mõjutavad lage- ning hooldusraied. Nagu sissejuhatavas osas märgitud ning alljärgnevalt lähemalt selgitatud, on ka nende nõuete sisu ebapiisav.

Väljapakutud muudatused toovad endaga seevastu kaasa olukorra, kus kaitsealade piiranguvööndites, hoiualadel, püsielupaikades, kohalikel kaitsealadel ning ranna ja kalda piiranguvööndis ei viida neis kohtades LKS ja kaitse-eeskirjade kohaselt lubatud raietega puistu esimese rinde täiust alla 30%. Seega aegjärksel raiel jääb viimane raiejärk tegemata, häil-, veer-, lage- ja sanitaarraiel jääb osa puistust alati raiumata. Muudatuse eesmärk on kaitstavatel loodusobjektidel asuvate loodusväärtuste ning ranna ja kalda piiranguvööndi

metsade minimaalse kaitsevajaduse püsiv tagamine, seejuures võimaldades selliste metsade säästlikku majandamist ja ka metsa uuenemist looduslikul teel.

Puistu esimese rinde täiuse säilitamine 30% ulatuses kaitstavatel loodusobjektidel on looduskaitsealisest seisukohast põhjendatav järgmistelt:

Muudatus tagab olukorra, kus metsaseaduse muutmisega ei ole võimalik edaspidi muuta kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda minimaalsest kaitsevajadusest leebemaks;

Muudatus tagab arvestatava hulga kaitstavate ja ohustatud liikide elupaikade püsiva säilimise. Eesti Punase nimestiku (2008) kohaselt on ohustatud liikide hulgas kõige enam metsadega seotud liike ja kõige olulisem ohutegur on metsamajanduslik tegevus. Kaitstavate loodusobjektide eesmärk on eelkõige kaitstavate ja ohustatud liikide kaitse ja nende soodsa seisundi tagamine. Seda eesmärki ei ole võimalik saavutada pelgalt rangelt kaitstavate metsade hoidmise teel. Eestis on tänaseks ületatud 10% rangelt kaitstavate metsade künnis, kuid üle poole rangelt kaitstavatest metsadest on alles liialt noored, et need saaks oluliselt panustada metsade ohustatud ja kaitsevajadusega elurikkuse hoidmisesse. Vastavalt Metsanduse arengukavale aastani 2020 peab metsade majandamine kaitsealade piiranguvööndites täitma loodusväärtuste kaitse eesmärki.

Muudatus aitab täita Natura alade moodustamisega kaasnenud rahvusvahelisi kohustusi. Olulise uuendusena kaob hoiualadel täna valdav loodusdirektiiviga liikmesriigile pandud kaitsekohustuse nõuete rikkumine, mis seisneb väärtuste kaitsel negatiivse servamõjuga mitteametamisest. Uuendusraietega (lageraie ja turberaie viimane järk) kaasneb reeglina oluline negatiivne mõju piirnevale kaitstavale loodusdirektiivi elupaigatüübiks kvalifitseeruvale alale. Sellistest Natura ala väärtusi kahjustavatest mõjudest kehtiv regulatsioon hoiduda ei võimalda. Muudatuse tulemusel ei teki hoiualadel enam lageraiealaid ja nii kaob ka servaepektiga kaasnev Natura alade kahjustamine.

Muudatus likvideerib olukorra, kus kaitstavate loodusobjektide olemasolu väärtuste hoidjana ei toimi ja kaitstava loodusobjekti loomise ning säilitamisega kaasneb vaid suurenenud halduskoormus ja põhjendamatu looduskaitseliku toetuse maksmine sisuliselt majandusmetsana majandataval alal.

Muudatuse järel väheneb halduskoormus, sest kaitstava loodusobjekti valitseja ei pea enam kaalutusotsusena esitama tingimusi, mis on vajalikud praktiliselt kõikidel kaitstavatel aladel hoitavate väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks. Keskkonnaameti metsade väärtuspõhise majandamise ja kaitse korraldamise juhendmaterjali põhjal vajavad praktiliselt kõik analüüsitud metsadega seotud kaitstavad ja ohustatud liigid lageraiealadest hoidumist ja püsimeetsamajandust.

Muudatusega kehtestatava künnise korral (täius 30%) on tagatud metsade tõhus uuenemine turberaie (sh aegjärkse raie) kasutamise korral (EMÜ töörühma poolt keskkonnaministeeriumile esitatud „Ettepanekud Metsaseaduse ja Metsa majandamise eeskirja metsaraieid käsitlevate peatükkide muutmiseks“. 2015. http://www.envir.ee/sites/default/files/ms_ja_mme_muudatused.pdf).

Täiendavad tingimused surnud puidu säilitamiseks on täna juba muutumas valdavaks praktikaks uute kaitse-eeskirjade kinnitamisel ja raietele tingimuste seadmisel, sest nende nõuetega ei kaasne arvestatavat saamata jäävat tulu, samas toetavad need aga suurt osa kaitstavast ja ohustatud metsade elurikkusest.

Kaitstavatel loodusobjektidel kehtivate piirangutega analoogsete piirangute kehtestamine on põhjendatud ka ranna ja kalda piiranguvööndis. Ka kehtiva LKS lisas on neis asukohtades kehtestatud sisult samasugused piirangud. Piirangute kehtestamise peamine eesmärk on tagada, et ranna ja kalda piiranguvööndid täidaksid oma eesmärgi, milleks on looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, vee ja pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Nende eesmärkidega on vastuolus raied, mille käigus puistute esimese rinde täius 0-ni viiakse, sõltumata sellest, kas seda tehakse lageraie käigus ühekordse raiena või 1-3 raiejärguna aegjärgse raie korras.

Eeltoodud piirangute mõjusid metsaomanikele võib pidada tagasihoidlikeks. Teadaolevalt on tänasel päeval lage- ja turberaie mahud nii kaitstavatel loodusobjektidel kui ranna ja kalda piiranguvööndis tagasihoidlikud. Muudatusega kaasneva teatava saamata jääva tulu kompenseerib rahaliselt kaitsealade piiranguvööndites (Natura 2000 võrgustiku kuuluvatel aladel) ning hoiualadel makstav Natura metsatoetus (ligilähedaselt 60 eur/ha).

Muudatuse järel tekiks metsamajandajatele ka selge piirmäär, millest edaspidi piiranguvööndi ja hoiualade metsade majandamisel lähtuda. Paljude kaitsealade piiranguvööndi ning hoiualade metsade majandamine on hetkel muudetud sõltuvaks kaitseala valitseja kaalutusotsusest. Seetõttu puudub omanikul teadmine, millises mahus majandustegevust planeerida on võimalik. Minimaalse kaitsevajaduspiiri kehtestamine seaduse tasandil toob suuremat selgust omanike jaoks ja vähendab tulevikus selles osas ametnike kaalutusotsuste tegemise vajadust ja üldist halduskoormust.

Muudatusettepanek nr 7

Muudatus piiraks olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööde tegemist. Tegemist on tegevusega, mis on LKS kohaselt sihtkaitsevööndites eelduslikult keelatud, ent mille osas võib kaitse-eeskirjaga ette näha leevendusi. Piiranguvööndites seda tegevust kehtiv LKS redaktsioon ei piira. Selline olukord ei ole aga vastavuses piiranguvööndis hoitavate väärtuste kaitsevajadusega. Maaparandus, sh kuivendussüsteemide hooldus, kahjustab otseselt kõiki naabruses asuvaid vee, soo- ja soostunud elupaiku, samuti neist elupaikadest sõltuvaid liike. Natura alade puhul takistab vastava regulatsiooni puudumine otseselt rahvusvahelise kohustuse täitmist, sest ei võimalda tagada väga paljude loodusdirektiivi elupaigatüüpide ja liikide hävitamisest või kahjustamisest hoidumist. LKSiga piiranguvööndites maaparanduse reguleerimise võimaluse loomine on vajalik kaitstavate alade soodsa seisundi tagamiseks, aga samas aitab ka põhjendamatult rangete piirangute seadmisest hoiduda. Näiteks ei ole täna soo- või soostuvaid kooslusi, kus kunagi on rajatud kraave, võimalik piiranguvööndi kaitsekorraga kaitsta, sest see ei võimalda soodsa veerežiimi hoidmist ja ala peab võtma range kaitse alla.

Täpsemalt kaasnevad maaparandussüsteemi hoiutöödega järgmised riskid (Kaisel&Kohv 2009⁴):

1. Maaparandussüsteemidest sette eemaldamine võib kaasa tuua pinnase hõljumina suublasse kandumise, mis omakorda võib halvendada vee kvaliteeti ja looduslikku tasakaalu;
2. Kraavitrasside puhastamisel ja raiumisel muutuvad valgustingimused metsa servades ning suureneb metsa liigendatus;
3. Muutuvad niiskustingimused, mis võib kaasa tuua kuivalembelisemate taimeliikide domineerimise kooslustes;
4. Tööde käigus tekitatakse müra, mis võib häirida elustikku;
5. Suureneda võib metsade tuleohtlikkus;
6. Kiirenev pinnavee äravoolamine võib vähendada põhjavette valguva veehulga mahtu;
7. Suurte kraavikallete korral võib kaasned kraavikallaste ja –põhja erosioon;
8. Masinate kasutusel kaasneb lekete ja reostuse oht.

Kuna eeltoodud riskide esinemise tõenäosus sõltub suuresti konkreetsest asukohast ning tööde iseloomust, tuleb erinevate huvide tasakaalustamiseks ning maaomanikele avalduvate mõjude vähendamiseks anda kaitseala valitsejale kaalutusõigus otsustamiseks, kas ja millistel tingimustel maaparandussüsteemide hoiutöid teha võib.

Muudatusettepanek nr 8

Teeme ettepaneku muuta kaitsealuste liikide isendite ebaseaduslikul hävitamisel, elujõuetuseni vigastamisel või ebaseaduslikul püsielupaigast eemaldamisel ning ka kahjustamisel arvestatavaid keskkonnakahju miinimummäärasid. Käesolevas eelnõus on samade tegevuste maksimummäärasid küll suurendatud, kuid miinimummäärad on sedavõrd väikesed, et ei toimi heidutusena. Miinimummäärasid ei ole suurendatud 2004. aastast alates ning need on ilmselgelt ajale jalgu jäänud.

Muudatusettepanek nr 9

Riigi ostueesõiguse täielik kaotamine ei ole põhjendatud ja vajalik. Ülemaailmne praktika on näidanud, et riigile kuuluval maal on looduskaitse korraldamine oluliselt lihtsam ja tõhusam. Kui riigil puudub hetkel võimekus maade ostueesõiguse rakendamiseks, ei tähenda see, et tulevikus võimalusi ja vajadusi ei teki. Arusaadav on ostueesõiguse regulastiooniga kaasneva põhjendamatu halduskoormuse kaotamine, see eeldab aga sõnastuse muutmist, mitte kogu regulatsiooni kaotamist. Teeme ettepaneku säilitada loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi ostueesõigus selliselt, et seda rakendatakse edaspidi vaid riigi initsiatiivi korral ja kaotatakse notari ja keskkonnaameti poolne kooskõlastuse protseduur.

Muudatusettepanek nr 10

Eelnõus plaanitav leevendus võimaldab sihtkaitsevööndisse rajada igasuguseid uusi teid ja tehnovõrke, mis pole kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistuga seotud. Teede ehitamine on üks suurima keskkonnamõjuga tegevustest ja rangelt kaitstavates looduskoolustes mõeldamatu. Sama on ka tehnovõrkude ja rajatistega, mis vajavad edasist pidevat hooldust ja isegi maakaablite või gaasitrasside korral eeldab tehnovõrgumaa edasist eristaatust, hooldust ja tähistamist, mis ei sobi kokku looduskoosluste hoidmisega. Olukord, kus teede või tehnovõrkude ehitamisega ei kaasne olulist negatiivset mõju kaitseala sihtkaitsevööndis kaitstavatele kõige tundlikumatele väärtustele, on üliharv. Seletuskirjas toodud paar erisuse tegemise vajaduse näidet on mõistlik lahendada kaitseala kaitsekorra muutmise kaudu,

tsoneerides uue ehitise alla jääv maa-ala piiranguvööndisse. Kõikide kaitsealade kaitsekorra oluline leevendus on ebaproportsionaalne ja toob kaasa ametnike tehtavate kaalutusotsuste ja nii halduskoormuse mahu kasvu.

Muudatusettepanek nr 11

Praegu suureneb pidevalt surve kahjustavate loomade hukkamiseks, mis muudab kahjustuse hüvitamise põhjendamatuks. Riik ei tohi maksta hüvitist, kui looduslike liikide kahjustuse talumise ja kahjustuste mitteletaasel viisil vähendamise asemel toimub kahjustavate isendite hävitamine.

Muudatusettepanek nr 12

Soometsade lageraie on metsamajanduslikult sobimatu tegevus, sellega kaasneb probleem uuendusega ning kasvukoha jätkuva soostumisega. See omakorda tekitab vajaduse täiendavaks kuivendussüsteemide rajamiseks, mis on olulise negatiivse keskkonnamõjuga tegevus. Ülioluline on selliste metsade kohane majandamine kliima vaatest, sest soometsade lageraiega kaasneb suur süsiniku emissioon. Ühtlasi on soometsad valdavalt ohustatud ja haruldased elupaigad, mis on nimetatud loodusdirektiivi I lisas ja mille soodsas seisundi tagamine on Euroopa Liidu liikmesriigi kohustus. Selliste metsadega on seotud oluline osa meie kaitstavast ja ohustatud metsaelustikust. Sageli on just soometsade metsaeraldused väga suured, isegi üle 100 hektari suurused ja kohtades, kus igasugune lageraie on sobimatu, võib hetkel teha suurimal pindalal lageraiet. Kehtima jääv regulatsioon on väga kliimavaenulik, rahvusvahelist kohustust eirav ja metsade elurikkusele olulise negatiivse mõjuga.

Muudatusettepanek nr 13

Pakutud sõnastus loob kaitseala valitsejale võimaluse keelata raiet haruldastes ja looduskaitsealalt väärtuslikes elupaikades. Praegu on sarnane võimalus olemas hoiualadel, kuid kaitsealade piiranguvööndites taoline võimalus puudub.

Lisaks teeme ettepaneku LKSi eelnõu **seletuskirja** täiendada **§ 1 punktides 1, 5 ja 7, millega** korrastatakse ja täpsustatakse pool-looduslike koosluste (PLK) kaitseks kehtestatud korda. Kiiduväärselt seatakse tõhusamad piirangud poollooduslike kooslusi kahjustavale niite hekseldamisele. Keskkonnaametil säilib siiski kaalutusotsuse õigus hekseldamise lubamiseks kaalukatel põhjustel. Palume seletuskirjas täpsemalt seletada, millised on kaitse-eesmärkidest lähtuvad kaalukad põhjused, mida keskkonnaamet oma otsuste tegemisel aluseks hakkab võtma.

On näiteid, kus kaalutusotsusena tehtavad erisused on muutunud reeglilik, nt raie lubamine veekaitsevööndis. Sellise olukorra vältimiseks on vajalik seletuskirjas pikemalt selgitada kaalutusotsusega tehtavate erandite põhjendatust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Laura Uibopuu

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator

Viidatud allikad:

¹ https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/lisa3_metsalinnud.pdf

² https://www.eoy.ee/hirundo/files/Nellisi_Volke_2019-1.pdf

³ https://www.envir.ee/sites/default/files/kevadsuviste_raiete_voimalik_moju_metsalindudele_ja_seda_leevendavad_meetmed.pdf

⁴ M. Kaisal, K.Kohv. Metsakuivenduse keskkonnamõju. Ülevaade. Tartu, 2009